

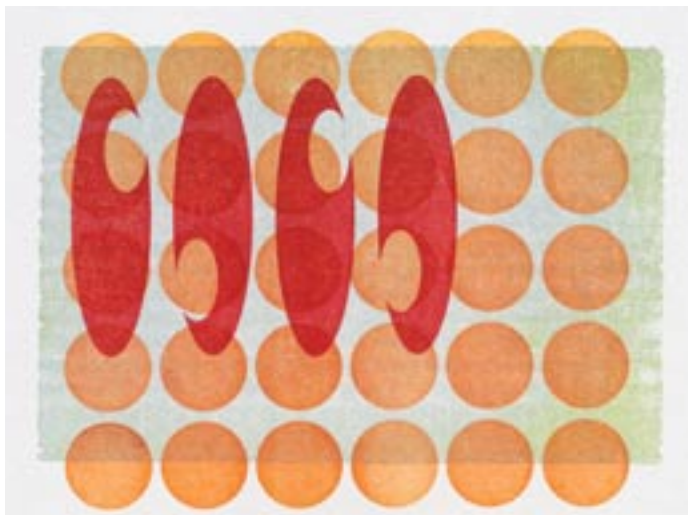

**Arbeta
förebyggande**

**Begränsa
tillgängligheten**

**Erbjud vård och
rehabilitering**

En sammanfattning av alkohol- och drogpolitisk strategi för Göteborgs Stad

Internationalisering och anpassning till EU:s regler har lett till att Sveriges klassiska alkohol- och drogpolitiska instrument har förändrats. Samtidigt ökar såväl alkoholkonsumtionen som benägenheten att pröva droger bland ungdomar.

Ansvar för att förebygga alkohol- och drogrelaterade problem faller därför allt mer på kommunerna. ”Alkohol- och drogpolitisk strategi” för Göteborgs stad är ett stöd för detta arbete. Strategin förstärker de förebyggande insatser som pågår i kommunen.

Samarbete över sektorsgränserna är en förutsättning för att strategin skall få önskad effekt. Aktörerna på lokal, regional och nationell nivå måste samverka. Stadsdelsnämnderna och frivilligorganisationerna har en viktig roll som initiativtagare och motorer. Alla goda krafter behövs för att nå framgång.

Basen i arbetet mot alkohol och droger är hälsofrämjande insatser som riktar sig till hela befolkningen. Till basen fogas åtgärder för människor som inte har fått några skador, men som löper stor risk att få det. För narkotikamissbrukare och personer med allvarliga alkoholproblem behövs vård- och behandlingsinsatser tillsammans med uppsökande verksamhet.

Strategin är uppdelad i tre huvudområden:

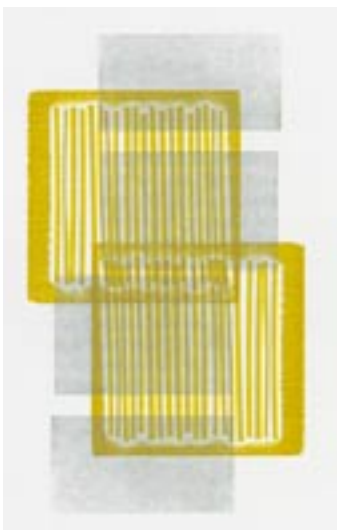
- Förebyggande insatser
- Begränsad tillgänglighet
- Vård och rehabilitering

De övergripande målen för det alkohol- och drogpolitiska arbetet i Göteborg skall vara:

- Att alkoholkonsumtionen skall minska.
- Att alkoholkonsumtionen skall minska hos de grupper som har högst konsumtion.
- Att uppväxten skall vara alkohol-, tobaks- och drogfri.
- Att Göteborg skall vara en narkotikafri stad och en stad fri från dopingpreparat.

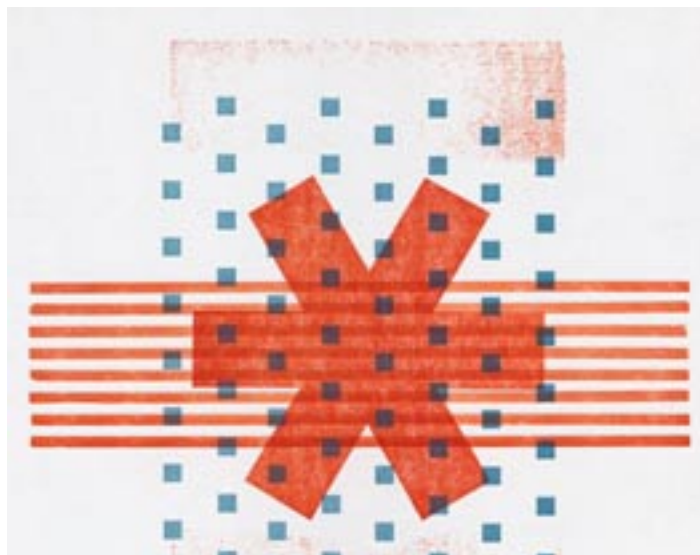
I Sverige konsumeras mindre alkohol än i många andra länder. Alkoholrelaterade problem och skador är på motsvarande sätt lägre i Sverige.

Detta betyder inte att problemen i Sverige är små. Mellan 6 000 och 7 000 personer avlider varje år till följd av alkoholrelaterade sjukdomar eller skador. Alkohol i trafiken kostar många svenskar livet varje år. Mellan 15 och 30 procent av alla patienter som söker till akutmottagningar är alkoholpåverkade eller kända missbrukare. Mer än 100 000 barn växer upp i hem där minst en av föräldrarna har alkoholproblem.

Det övergripande målet för den svenska alkoholpolitiken är att konsumtionen av alkohol inte ska öka och att den skall minska hos de grupper som konsumerar mycket.

Målet för narkotikapolitiken är ett narkotikafritt samhälle. Detta är ett högt ställt mål som uttrycker samhällets hållning till narkotika: Vi accepterar inte att narkotika integreras i samhället och narkotikamissbruk skall förbli ett socialt icke accepterat beteende. Målet att samhället även skall vara fritt från dopingpreparat.

Alkohol- och drogvapor i Göteborg

Alkoholkonsumtionen i Göteborg ökar. Intensivare gränshandel med generösare införselregler, fler restauranger med alkoholtillstånd och fler ungdomar som säger sig dricka alkohol regelbundet tyder på det.

Den dolda konsumtionen – privat införsel vid utlandsresor, egen tillverkning av vin och öl, smuggling samt hembränning – uppskattas till 20-40 procent av den konsumtion som baseras på försäljningsstatistik.

En allt större andel av alkoholen dricks på restauranger och barer, speciellt bland yngre människor. Sedan 1990 har antalet restauranger med serveringstillstånd ökat med 50 procent i Göteborg.

Av eleverna i årskurs 9 uppger 80 procent att de har druckit alkohol någon gång under det senaste året. En dryg fjärdedel av dessa uppger att de regelbundet dricker ”en kvarting” alkohol någon gång i månaden eller oftare. Den dominerande drycken är folköl som hälften av dem köper själva. Debutåldern för att dricka alkohol har sjunkit till 14 år.

Nya narkotiska preparat har fått fäste under 1990-talet och nya grupper har rekryterats. Såväl rök- som injektionsheroin har etablerats. Missbruket av ecstasy, LSD och kokain ökar, samtidigt som tillgången på hasch och amfetamin är kontinuerligt stor.

Landsomfattande undersökningar visar att elever i årskurs 9 som uppgett att de prövar narkotika minskade kraftigt från mitten av 1970-talet (14 procent) till slutet av 1980-talet (3 procent). En kraftig ökning har dock skett de senaste åren och de dominerande drogerna är hasch och marijuana.

GHB (gamma-hydroxybutyrat) har blivit all vanligare som berusnings- och missbruksmedel. GHB är narkotikaklassat och förknippat med allvarliga hälsorisker.

Förebyggande insatser

Förebyggande insatser kan vara mer eller mindre effektiva, men en enskild insats har ingen verkan om den görs isolerad. Därför måste det förebyggande arbetet omfatta ett stort antal åtgärder, med olika aktörer och på olika nivåer.

Skolan är en av de viktigaste arenorna för att påverka barns och ungdomars värderingar och attityder till alkohol och droger. Skolans förebyggande arbete skall vara långsiktigt och ha en hälsopedagogisk ansats. För att arbetet skall bli framgångsrikt krävs att eleverna själva aktiveras i högre utsträckning än hittills. Kamrattstödande verksamhet är en viktig del i detta arbete.

Det förebyggande arbetet för vuxna kan gälla information om alkohol och droger i arbetsliv och i trafiken. Informationen är extra viktigt under vissa skeden i livet, exempelvis vid graviditet och sjukdom. Skillnaden mellan mäns och kvinnors alkohol- och drogvanor skall belysas.

Att tidigt upptäcka riskfyllda alkoholvanor hos patienter inom sjukvården har visat sig vara mycket effektivt. Kort och enkel rådgivning vid ett läkarbesök resulterar i att många minskar sin konsumtion till en riskfri nivå. Detta gör att denna typ av sekundär prevention är en viktig del av ett samlat alkohol- och drogpolitiskt arbete.

Därför skall Göteborgs stad:

- Ge alla möjlighet att från tidig ålder få information och utbildning om alkoholens och drogernas konsekvenser för den egna hälsan, familjen och samhället.
- Ge alla möjlighet till lättillgänglig information om alkohol, narkotika, dopingpreparat och andra droger.
- Tillse att de som möter människor i sin yrkesverksamhet har en grundläggande kunskap om alkohol och droger.
- Tillse att varje skola har ett program för hälso- och livsstilsfrågor innefattande kunskap om droger.
- Låta beprövade metoder för utbildning och information utvecklas och integreras i stadsdelsnämndernas lokala folkhälsoarbete.
- Genom Kunskapskällar'n i samverkan med andra verksamheter erbjuda utbildning, information, konsultationer etc.
- Erbjud utbildning i alkohol- och drogfrågor i samtliga SDN.
- Stödja det frivilliga arbetet inom till exempel anhöriggrupper och självhjäpsgrupper.
- Uppmuntra arbetsplatser inom Göteborg att ta fram en drogpolicy.
- I nämnder och bolag formulera en egen handlingsplan utifrån stadens alkohol- och drogpolitiska strategi.
- Stärka elevvårdsresurserna och uppmuntra den kamrattstödande verksamheten i skolorna.

Begränsad tillgänglighet

Politiska beslut för att begränsa tillgängligheten till alkohol är den mest kostnadseffektiva metoden. Alkoholforskningen visar entydigt att pris, åldersgräns, antalet försäljningsställen, öppettider, försäljningsmonopol och alkoholfria miljöer påverkar såväl konsumtionsnivå som mängden alkoholrelaterade problem i befolkningen.

För Göteborgs Stads del rör tillgängligheten främst frågor om serveringstillstånd, restaurangernas öppettider, kontroll av åldersgränser och åtgärder mot langning och smuggling.

För att få serveringstillstånd gäller sedan länge ordning, nykterhet och trevnad. Varje nytt serveringstillstånd innebär ökad tillgänglighet till alkohol, vilket också ökar alkoholkonsumtionen och riskerna för till exempel trafiknykterhet. Folkhälsointresset väger alltid tyngre än kommersiella intressen när serveringstillstånd prövas.

Restaurangernas öppettider har också ett samband med framför allt antalet trafikolyckor och misshandelsbrott. Göteborgs Stad är återhållsam med att förlänga restaurangernas öppettider.

Restaurangpersonalens förmåga att tidigt upptäcka gäster som dricker för mycket har i olika studier visat sig minska gästernas benägenhet att berusa sig. Det är därför rimligt att kräva att personalen har utbildning i eller erfarenhet av detta.

Åldersgränser som reglerar ungdomars rätt att köpa och bli serverade alkohol finns i nästan alla länder. Ökad kontroll av hur åldersgränserna efterlevs är särskilt angelägen, eftersom antalet försäljningsställen av folköl ökar.

Aktioner mot langning till ungdomar höjer medvetenheten om vikten av att följa åldersgränserna. Tonårsföräldrar kan behöva stöd så att de inte förser eller bjuder sina barn på alkohol. Tonåringar som bjuds på alkohol hemma dricker mer, berusar sig oftare och dricker hembränd sprit.

Tillsammans med polisen skall kommunen hindra försäljning och langning av narkotika, framför allt på allmänna platser. Det är helt oacceptabelt att skolgårdar och fritidsgårdar används som försäljningsställen. Det är lika angeläget att affärscentrum och parker inte blir ”öppna drogscener”.

Därför skall Göteborgs stad:

- Slå vakt om den restriktiva alkohol- och narkotikapolitiken.
- I samverkan med andra myndigheter motverka den illegala alkoholhanteringen.
- På alla nivåer verka för ett narkotikafritt Göteborg.
- Ha en återhållsam inställning när det gäller att förlänga restaurangernas öppettider.
- Verka för att alla butiker i Göteborg som säljer folköl regelbundet skall besökas med målet att informera personalen om vikten av att begära legitimation av ungdomar vid köp av folköl.
- Ta initiativ till att i samverkan med övriga myndigheter genomföra försäljningskontroll av folköl.

Vård och rehabilitering

De människor som har fått problem med alkohol eller droger måste erbjudas en god, kvalificerad och lättillgänglig vård. Missbruksvården skall ha en social helhetssyn så att klienten erbjuds vård på rätt individuell nivå. Olika slags behandlings- och vårdformer skall finnas. Vården måste ha ett könsperspektiv – kvinnors och mäns behov av vård kan se annorlunda ut.

Barn till missbrukare löper större risk än andra att själva utveckla alkohol- eller narkotikamissbruk, kriminalitet eller annan asocialitet. Inom kommunen skall det finnas stöd- och behandlingsinsatser som riktas direkt till barnen.

Kommunen skall också kunna erbjuda en specialiserad missbruksvård. När det gäller personer med ett utvecklat narkotikamissbruk krävs dessutom oftast en speciell kompetens för att nå denna grupp.

Den specialiserade missbruksvården inom alkoholområdet måste bygga på långsiktighet och kontinuitet eftersom många klienter har omfattande och långvariga missbruksproblem.

Göteborg har en av landets högsta nivåer när det gäller förskrivning av psykofarmaka. Det är av vikt att det inom bland annat sjukvården finns adekvata resurser för hjälp med avgiftning och behandling av personer som blivit beroende av psykofarmaka.

Frivilligorganisationernas verksamhet har allt mer fått karaktären av ett nödvändigt komplement till kommunens insatser. Det är viktigt att samverkan mellan dessa organisationer och den offentliga sektorn fortsätter att utvecklas.

För att vård- och behandlingsinsatsernas kvalitet och effektivitet skall kunna garanteras måste dessa regelbundet följas upp och utvärderas och vid behov kunna förändras.

Därför skall Göteborgs stad:

- Ge människor med alkohol- och drogproblem möjlighet till lättillgänglig behandling och vård.
- Erbjud individuellt anpassade insatser.
- Erbjuda högkvalitativ, specialiserad missbruksvård.
- Ha ett nära samarbete med hälso- och sjukvården i frågor som rör alkohol och narkotika och forskning inom dessa områden.
- Erbjud berörd personal möjlighet till kompetensutveckling både inom det förebyggande arbetet och inom behandlingsområdet.

Vill du veta mer?

Hela Göteborgs Stads alkohol- och drogpolitiska strategi samt aktuell handlingplan finns att hämta på www.kunskapskallarn.goteborg.se.

Du kan också kontakta:

Kristina Jung, Stadskansliet, tel 031 – 61 10 07,
kristina.jung@stadshuset.goteborg.se

Kunskapskällar'n, tel 031 – 61 28 00 eller 61 28 96,
ove.lundgren@centrum.goteborg.se eller
ulla-carin.moberg@centrum.goteborg.se

**Göteborgs
Stad**